

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น
ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด*

AN APPLICATION OF TRI SIKKHA (THREE TRAINING PRINCIPLES) TO
THE ADMINISTRATION OF LOCAL GOVERNMENTS IN
NONG PHOK DISTRICT, ROI-ET PROVINCE

ยุทธพร อาจวิชัย¹ และ พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า²

Yuttaphorn Artwichai¹ and Pompimol Pochailar²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹⁻² Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: rangsit_airforce@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการ

* Received 8 June 2024; Revised 14 July 2024; Accepted 22 August 2024

วางแผน รองลงมา คือ ด้านการนำ ด้านการจัดองค์การ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน และระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 2) ผลเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ และระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในการวางแผนโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการจัดการองค์การโดยปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานขององค์กร และควรมีการนำองค์การควบคู่กับการควบคุมโดยการตรวจติดตามและรายงานงานผลการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนงานโครงการ

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, หลักไตรสิกขา, การบริหารปกครองท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article were: 1) To study the application of Tri Sikkha to the administration of local governments in Nong Phok District, Roi Et Province 2) To compare the application of Tri Sikkha to the administration of local government in Nong Phok District, Roi-Et Province; classified by gender, age, educational level, and work experience 3) To study the suggestions for the application of Tri Sikkha to the administration of local government in Nong Phok District, Roi-Et Province. The sample group was 248 personnel who work for local administrative organizations in Nong Phok District, Roi-Et Province. The data collection was a 5- level rating scale questionnaire

with content validity of 0.67-1.00 and reliability equal to 0.91. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, and standard deviation using the t-test and F-test.

The research results showed that: 1) The application of Tri Sikkha to the administration of local government in Nong Phok District, Roi-Et Province; overall and each aspect: the average was at the highest level. When, considering each aspect in order from the aspect with the highest to the lowest was planning, followed by leadership, organization management, and the lowest average was controlling. Overall, it was at the highest level. When considering each aspect, 1 aspect was at the high level and 3 were at the highest level, sorted from the descending average. 2) The results comparisons' application of Tri Sikkha to the administration of local government in Nong Phok District, Roi-Et Province found that personnel with gender, age, and work experience were different but the educational levels were not difference. 3) Suggestions regarding the opinions of personnel towards the application of Tri Sikkha to the administration of local government in Nong Phok District, Roi-Et Province. It was found that personnel had suggestions regarding the application of Tri Sikkha in local administration to increase management efficiency in planning with the participation of all parties involved. The organization should be managed by performing duties according to the mission, to achieve the objectives of the organization's operations, and the organization should be led along with the control by monitoring and reporting work results to ensure compliance with the project plan.

Keywords : Application, Tri Sikkha (Three Training Principles), Local administration

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนมากนับถือมาช้านาน ถือได้ว่า ชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ทั้งสามนั้นเป็นสถาบันหลักของประเทศที่ดำรงอยู่คู่เคียงกัน โดยเฉพาะศาสนานั้น ย่อมหมายถึง พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมีรากฐานสำคัญจากพระพุทธศาสนาจนอาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นมรดกล้ำค่าคู่บ้านคู่เมือง ชาวไทยต่างมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวจนสามารถดำรงอธิปไตยของชาติไว้ได้ เพราะมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นแกนกลางสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดเอกภาพในชาตินำประเทศรอดพ้นภัยพิบัติจนถึง ปัจจุบัน การที่รัฐกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติให้ประชาชนชาวไทยได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อจรรโลงไว้ ซึ่งสถาบันจึงเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่ประชาชนคนไทยทั้งหมดก่อเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในบรรดาคณะส่วนใหญ่มีแต่ไม่ตรีจิตมิตรภาพ และความมีน้ำใจที่แผ่ออกไปกว้างขวางทั่วผืนแผ่นดินไทยพระพุทธศาสนาถือเป็นแหล่งรวมหลักธรรมคำสอนต้นแบบและระบบจริยธรรมของ สังคมไทยเยาวชนประชาชนควรได้รับการศึกษา เรียนรู้ คำสอนทางพระพุทธศาสนา และแนวปฏิบัติ ของชาวพุทธ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตและบทบาทหน้าที่ ที่พึงปฏิบัติในสังคมได้อย่างกลมกลืน ภายใต้สถานการณ์ที่อาจจะมีทั้งดีและไม่ดีเกิดขึ้น โดยสามารถแยกแยะชั่วดี และ เลือกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2550)

การพัฒนาคน ให้เป็นผู้คนมีคุณภาพที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและ พัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็โดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็น กระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้าน คือ (1) พัฒนาด้านพฤติกรรม ระเบียบ เป้าหมายชีวิต เรียกว่า ศีล (2) พัฒนาด้านจิตใจ ที่ตั้งใจมั่นตามเป้าหมายชีวิต เรียกว่า สมาธิ (3) พัฒนาด้านปัญญาและการแก้ไขปัญหาจะสำเร็จตามเป้าหมายชีวิต เรียกว่า ปัญญา สิกขา 3 ประการนี้ ผู้มีความเพียร มีความเข้มแข็ง มีปัญญา พังพินิจ มีสติ คຸມครองอินทรีย์ ครอบงำ ทุกทิศด้วยอัปปมาณสมาธิ ประพฤติตามอริศลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา มีความ ประพฤติบริสุทธิ์ จึงเป็นผู้ถึงที่สุดแห่งการปฏิบัติในโลกนี้และโลกหน้า (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิธีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักไตรสิกขาตามแนวทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กรหรือสถานศึกษาเน้นการจัดสภาพทุกๆ ด้าน ในสถานศึกษา

เพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ไตรสิกขาที่เป็น หลักธรรมปฏิบัติที่พัฒนาทางกาย วาจา และใจ ให้ผู้ปฏิบัติสมบูรณ์พร้อมด้วยสติและปัญญา ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็น คนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ ไตรสิกขางจึงจัดอยู่ใน มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ควรทำให้เกิดมีขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3 หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง คือ (1) อธิศีลสิกขา ศึกษา ศีลอันยิ่ง (2) อธิจิตตสิกขา ศึกษา จิตอันยิ่ง หมายถึง สมาธิ (3) อธิปัญญาสิกขา ศึกษา ปัญญาอันยิ่ง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นระบบการบริหาร การจัดการสาธารณะ และทรัพยากรต่างๆ ของท้องถิ่นหนึ่งภายในรัฐหนึ่งเป็นท้องถิ่นที่มีขอบเขตชัดเจน ภายในรัฐนั้นมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีโครงสร้างด้านอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดโดยกฎหมายทั่วไปและหรือกฎหมายพิเศษ การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองระดับที่ต่ำกว่ารัฐหรือประเทศ และองค์การส่วนท้องถิ่นที่มีองค์การตัดสินใจและบริหารภายในพื้นที่อันจำกัดของตนอาจเกิดโดยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายระดับสูงของรัฐบาลกลางหรือกฎหมายลำดับรองและทำหน้าที่ทางการบริหารและการนิติบัญญัติ การปกครองท้องถิ่น (Local Government) เป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระดับพื้นฐานของประเทศ การปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารงานของรัฐบาลส่วนกลาง ที่ไม่สามารถดูแล ประชาชนทั้งประเทศได้ทั่วถึง การปกครองท้องถิ่นยังมีความสำคัญในฐานะเป็นกลไกในการกระจายทรัพยากรการพัฒนาของรัฐไปสู่ ชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่และมี อำนาจในการบริหารจัดการตนเอง รูปแบบการปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่มีความทันสมัยที่ประเทศพัฒนาแล้วใช้เป็นรูปแบบหลักในการบริหารและการพัฒนาประเทศ (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) สภาพปัญหาพบว่า จากรายงานการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้มาใช้บริการในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าบุคลากรในองค์กรปกครองท้องถิ่นยังไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้ในระดับสูง และยังมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการระดับปานกลาง ยังแก้ไขปัญหาไม่ทันกับความต้องการของประชาชน และในข้อเสนอแนะพบว่า บุคลากรควรได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก, 2565)

ดังนั้นการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินงาน ซึ่งปัจจัยด้านบุคลากรถือเป็นปัจจัยในระดับแรกที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นที่ต้องพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้านสังคม ทางด้านจิตใจ และทางด้านสติปัญญา ตามหลักพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่เป็นจำนวนมาก หลักคำสอนเหล่านี้เมื่อได้นำมาศึกษา วิเคราะห์ อธิบาย ตีความและ บูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยแล้ว จะสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารปกครอง และพัฒนา มนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อีกหนึ่งทางหนึ่งด้วย (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2550)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาแล้วเห็นว่าหลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการพัฒนาบุคลากรในการจัดการศึกษาเพื่อนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรโดยหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “สิกขา” หรือที่เรามักเรียก ในภาษาไทยว่า “ศึกษา” เป็นอย่างมาก หลักของสิกขานี้เป็นหลักธรรมที่มีความหมายครอบคลุมการ ปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนา จนกล่าวได้ว่าเรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น สำหรับความหมายของไตรสิกขาคืออะไร แนวคิดตามหลักของไตรสิกขาเป็นอย่างไร รูปแบบของวิธี ไตรสิกขาเป็นอย่างไร การนำรูปแบบไตรสิกขาไปใช้ในการบริหารปกครองท้องถิ่นทำได้อย่างไร ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน รวมทั้งสิ้น 688 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด, 2565) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., & D.W. Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน (สงศรี ชมพวงศ์, 2554) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้องโดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาและแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended) มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่าง 0.67-1.00 มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .260 - .783 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ในการบริหารปกครองท้องถิ่น	การประยุกต์ใช้			
		\bar{X}	S.D.	อันดับ	แปลผล
1.	ด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา)	4.74	0.46	1	มากที่สุด
2.	ด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา)	4.59	0.56	3	มากที่สุด
3.	ด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา)	4.68	0.56	2	มากที่สุด
4.	ด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา)	4.50	0.82	4	มาก
รวมเฉลี่ย		4.63	0.60	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไป ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.46) รองลงมา คือ ด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.56) ด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.56) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.82)

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่น ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ของบุคลากรการจำแนกตามเพศ โดยรวมด้านและราย ด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไม่แตกต่างกัน ส่วน รายด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) และด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) แตกต่าง ซึ่งไม่ เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) การจำแนกตามอายุโดยรวม และรายด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) และด้าน การนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) การจำแนก ตามระดับการศึกษา โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการ วิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) และการจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม และ รายด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไม่แตกต่างกัน ส่วน ด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) และด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าบุคลากรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในการวางแผนโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการจัดการองค์การโดยปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานขององค์กร และควรมีการนำองค์การควบคู่กับการควบคุมโดยการตรวจติดตามและรายงานงานผลการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนงานโครงการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อการวางแผน การจัดการองค์การ การนำ และการควบคุมของการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีการปฏิบัติงานในกระบวนการจัดทำแผนงานโครงการตามขั้นตอนของระเบียบ การให้ประชาคมร่วมพิจารณาแผนพัฒนาท้องถิ่น การปฏิบัติงานการวางแผนงานโครงการเป็นไปตามความต้องการของประชาชน การวางแผนบุคลากร ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในองค์กร การวิเคราะห์ ประเมิน ปรับปรุงแผนงานโครงการให้ทันสมัย การใช้หลักธรรมาภิบาลตามที่รัฐบาลกำหนดในการบริหารจัดการ ประชาชนที่มารับบริการมีความพึงพอใจ และการจัดทำรายงานผลการตรวจ ติดตาม กำกับ การแก้ไขปัญหา ประเมินผล ด้วยความรู้ถูกต้องเป็นจริง ซึ่งส่งผลให้ บุคลากรมีความคิดเห็นโดยค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2546) การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรโดยอาศัยหลักการในการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดการองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารการปกครองมีลักษณะแบบการจัดการการ

ปกครอง (Governance) หรือการบริหารการปกครองท้องถิ่น (Local Administration) และ Carroll, Stephen. J.; & Gillen, Dennis. J. (1987) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัย หน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวิจัยของ เดชชาติ ตรีทรัพย์ (2559) ได้ศึกษาการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนเทศบาล ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช มีการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตสิกขา (สมาธิ) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้าน ปัญญาสิกขา (ปัญญา) และ ด้านศีลสิกขา (ศีล) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ของบุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน ดังนี้

2.1 บุคลากรที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) และด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เพศจึงเป็นปัจจัยต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด อาทิเช่น การจัดวางโครงสร้างองค์กร ที่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และความเหมาะสมตามเหตุผลเป็นจริง การปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรด้วยความรู้จริงจิตแน่วแน่มุ่งมั่น การสร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มุ่งผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ การใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานในองค์กรด้วยจิตมั่นคงในการประพฤติปฏิบัติที่ดี ตามกฎ ระเบียบด้วยความเข้าใจเป็นจริง การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ค้นคว้าข้อมูลใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานประจำสม่ำเสมอ เป็นต้น ดังนั้น บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2556) กล่าวถึงการปกครอง

ท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผล สืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ศุภกร จันทราวุฒิก (2562) การศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้ศึกษาองค์ความรู้จากรูปแบบการฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ จิตวิทยาการฝึกอบรม ประยุกต์กับหลักไตรสิกขา และศึกษา กำหนดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จากการสังเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ ปีเตอร์จันนอร์ท เฮ้าส์ (Peter G. Northouse) และ แกรี่ ยูคูล์ (Gary Yukl) เข้าในหลักการ 3 คือ ครอบตน ครอบคน ครอบ งาน สรุปเป็น 6 ประการ คือ การแสดงออกถึงความยุติธรรม การยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต การเคารพ ให้เกียรติผู้อื่น การให้บริการคนอื่น การใช้อำนาจและอิทธิพลของผู้นำ การเสริมสร้างความร่วมมือในกลุ่ม 2) พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เป็นรูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน และ 7 กระบวนการ อธิบายได้ตามรูปภาพโมเดลพระธาตุเจดีย์ 3) ทดลองรูปแบบการฝึกอบรมตามหลัก ไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร ด้วยการทดลองแบบ กึ่งทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองภายหลังได้รับอบรมตามรูปแบบ การฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา สูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับอบรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 บุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน แตกต่าง กัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า อายุมีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พุทธทาสภิกขุ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีศีลธรรมดีแล้ว ปัญหายังคงมีเหลืออยู่ว่าคนนั้นยังไม่พ้นทุกข์ ไม่พ้นจากการเบียดเบียนของกิเลส โดยเฉพาะคือ โลกะ โทสะ โมหะเรื่อง ศีล และ ธรรม ทั้งหมดนี้มีความมุ่งหมายให้เกิดผลเพียง

เป็นอยู่อย่างสงบเรียบร้อยของสังคมทั่วไป และเป็นความผาสุกขั้นต้นๆ อันเป็นวิสัยของปุถุชน มิได้หมายสูงพ้นขึ้นไปถึงการดับทุกข์ หรือตัดกิเลสเด็ดขาด ลิ่นเชิง จนเป็นพระอริยะเจ้า พระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติให้คนไปไกลกว่าเรื่องศีลธรรมไปไกลจน ถึงกับสามารถกำจัดความ หม่นหมองทุกชนิด ที่เหลือวิสัยที่ศีลธรรมจะกำจัดได้ เช่น ความยุ่งยากใจ เป็นส่วนตัว ความ ทุกข์ในใจอันเกิดจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และกิเลสชั้นละเอียด ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่ ศีลธรรม ทั้งหลายจะช่วยกำจัดให้ได้ จะพ้นทุกข์ได้ก็ต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา อันประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา และ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2557) การบริหารเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ และให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิค ต่างๆ อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุจิตร ชินสาร (2563) ได้ ศึกษา การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ บริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชน และศึกษาแนวทางการประยุกต์การบริหารงานที่เป็นเลิศขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกจาก พื้นที่เป้าหมายแบบเจาะจง 3 แห่ง ที่เคยได้รับรางวัลพระปกเกล้าด้านความโปร่งใส และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มสมาชิกสภาท้องถิ่น แบบสนทนากลุ่มโดยจัด ประชุมกลุ่มย่อยด้วยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานท้องถิ่นและกลุ่มประชาชนในพื้นที่ พร้อมการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับทุกกลุ่ม รวมทั้งสิ้น 102 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ จำแนกชนิดข้อมูลระดับท้องถิ่น และระดับภาพรวม นำเสนอผลการวิจัย ด้วยวิธีพรรณนา บรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการบริหารงาน พบว่า มีลักษณะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เหมือนกันทุกแห่ง ซึ่งทุกปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานที่เป็นเลิศ โดยให้ ความสำคัญกับทุกฝ่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนอย่าง แท้จริง และข้อค้นพบแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์องค์กรที่ชัดเจน 2) สร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ 4) นำระบบเครือข่ายทางสังคมมาใช้ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 5) ปฏิรูปองค์กรแบบส่วนร่วมที่เหมาะสมกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

2.3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ ทราบถึงระดับการศึกษาเท่านั้น ระดับการศึกษาจึงไม่เป็นอุปสรรคใดๆ กับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้น บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2546) กล่าวถึง การบริหารว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหลักการในการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารการปกครองมีลักษณะแบบการจัดการการปกครอง (Governance) หรือการบริหารการปกครองท้องถิ่น (Local Administration) รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชีรวิทย์ ทองนอก (2561) ได้ศึกษา การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเทศบาลเมือง หนองปรือ จังหวัดชลบุรี รวมไปถึงการวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี โดยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรีมีการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณา การเข้ากับการบริหารจัดการเทศบาลเมืองหนองปรือให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ (1) การบริหารจัดการองค์การด้วยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาลเมืองหนองปรือให้มีการยึดมั่น และประพฤติปฏิบัติดำรงตนอยู่ในหลักพุทธธรรม

คุณธรรม และจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักโลกบาลธรรม (2) การบริหารจัดการองค์การแบบมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสให้ภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักอภิธานิยธรรม 7 หลักสัปปุรุษธรรม 7 และหลักอริยสัจ 4 (3) การบริหารจัดการองค์การด้วยการเสริมสร้างจริยธรรม โดยกำหนดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมไว้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ครั้งละน้อย ๆ แต่บ่อย ๆ และต่อเนื่องตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้อง กับหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผลสำเร็จที่เทศบาลเมือง หนองปรือได้รับนั้นมาจากการที่เทศบาลเมืองหนองปรือได้มีการนำหลักโลกบาลธรรมไปใช้ในการ บริหารจัดการองค์การให้สามารถปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.4 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) และด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประสบการณ์การทำงานมีผลกับปัจจัย ในการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด อาทิเช่น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ติดตาม กำกับงานตามแผนงาน โครงการในองค์กรด้วยความรู้เข้าใจจริง การจัดทำแผนการตรวจติดตามการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการ ด้วยความรู้จริง การติดตามกำกับงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และมาตรฐานด้วยจิตใจที่หนักแน่นมั่นคง เป็นต้น ดังนั้น บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2555) สรุปไว้ว่า การบริหารบางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการหมายถึงการดำเนินงาน การปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงานโดยครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ที่เรียกว่า “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์-โพสดอร์บ (PAMS – POSDCORB) ได้แก่ การบริหารนโยบาย

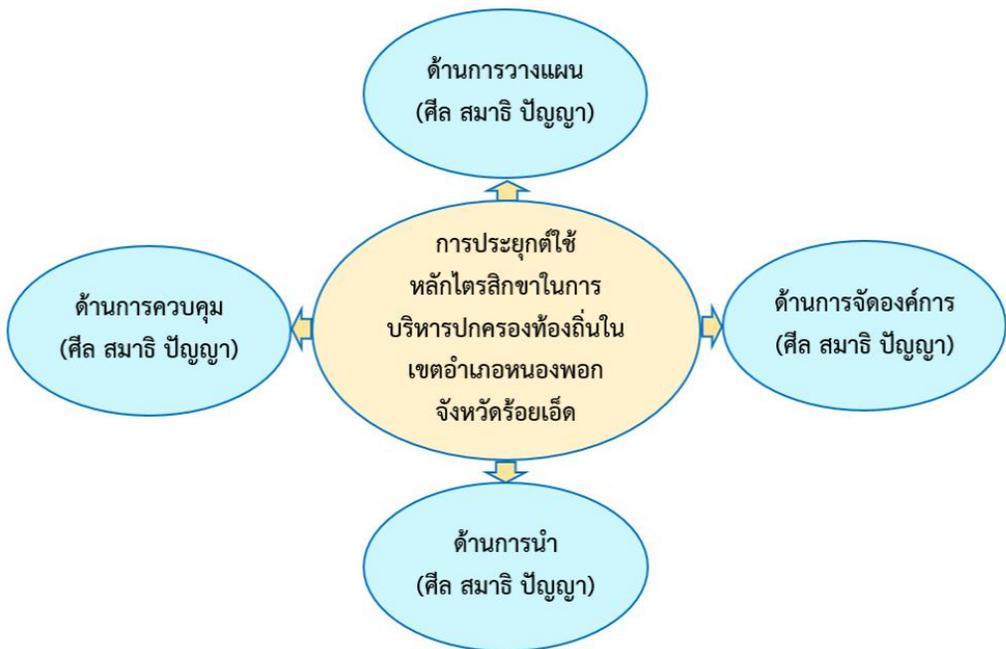

(policy) การบริหารอำนาจหน้าที่ (authority) การบริหารคุณธรรม (morality) การบริหารเกี่ยวกับสังคม (society) การวางแผน (planning) การจัดองค์การ(organizing) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (staffing) การอำนวยการ (directing) การประสานงาน (coordinating) การรายงาน (reporting) และการงบประมาณ (budgeting) นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทิศทาง และแนวโน้มในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคต 2) ปัจจัย ต่าง ๆ ในการบริหารปกครองท้องถิ่น 3) ระดับการบริหารปกครองท้องถิ่น โดยทำการศึกษากการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสม โดย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโดยใช้คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารองค์กร จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1. ทิศทาง และแนวโน้มในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีการกระจายอำนาจและการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่น 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีรายได้เพิ่มขึ้น 4) มีระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่เป็นอิสระร่วมกับมีมาตรฐาน 5) หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง 6) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น 7) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (8) มีความร่วมมือกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่น 2. ปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารปกครองท้องถิ่น พบว่า ปัจจัยในภาพรวมมีความสำคัญต่อการบริหารอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่า ทุกปัจจัยมีความสำคัญต่อการบริหารงานองค์กรในระดับมากทุกปัจจัย เรียงลำดับตามระดับความสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.02 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.98 และปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 3.90 และ 3. ระดับการบริหารปกครองท้องถิ่น พบว่าระดับการบริหารตามหลักการบริหารการจัดการของ McKinsey 7-S Framework ในองค์กร

ปกครองท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลยุทธ์ และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ด้านโครงสร้าง ด้านรูปแบบการบริหาร ด้านระบบ และด้านค่านิยมร่วม ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการจัดองค์การ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการนำ (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการควบคุม (ศีล สมาธิ ปัญญา) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำหลักไตรสิกขามาปรับใช้ในการดำเนินงานของการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเฉลี่ยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ดังนั้น เพื่อส่งเสริมบุคลากรในองค์กรการบริหารปกครอง ควรมีการส่งเสริมหลักไตรสิกขาสำหรับผู้นำองค์กร ผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 ในขั้นตอนของการบูรณาการหลักไตรสิกขาในการดำเนินงาน ควรเพิ่มหลักประสิทธิผล คือ ส่งเสริมการให้บริการในการปฏิบัติราชการขององค์กรที่มีต่อการบริการบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และมีแผนงานหรือโครงการการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำและบุคลากรในการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำเอาการบูรณาการหลักไตรสิกขามาปรับใช้ในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก ควรมีการส่งเสริมหลักไตรสิกขา สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองเพื่อการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและส่งผลให้ความเป็นอยู่คนในชุมชนที่ดีและมีความสุขในการดำรงชีวิต

2.2 ในขั้นตอนของการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองในการบริหารปกครองท้องถิ่น ควรเพิ่มหลักประสิทธิผลและความต่อเนื่องซึ่งเป็นการส่งเสริมการให้บริการในการปฏิบัติราชการขององค์กรที่มีต่อการบริการประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทั้งวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และมีแผนงานหรือโครงการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการบูรณาการหลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาบทบาทของผู้นำและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบูรณาการหลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบูรณาการหลักไตรสิกขาในการบริหารปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

- เดชชาติ ตริทรัพย์. (2559). การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนเทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 3(2),14-26.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2550). การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น : อภิธานศัพท์ของอารยธรรมโล. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- ธีรวิทย์ ทองนอก. (2561). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประธาน คงฤทธิศึกษาการ. (2556). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนทบุรี.วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 5(1), 109-110.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). คู่มือมนุษย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). แนวคิดและทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2555). การบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐ : การวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวชี้วัด. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://www.wiruch.com/>
- วิโรจน์ สารรัตน์นะ. (2546). การบริหารการศึกษา: นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุผล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ศุภกร จันทราวุฒิกร. (2562). การศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร. ในวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2557). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก. (2565). รายงานบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2565. ร้อยเอ็ด : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก. (2565). รายงานสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก ประจำปี 2565. ร้อยเอ็ด : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองพอก.
- อนุจิตร ชินสาร. (2563). การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 15(1), 83-84.
- Carroll, Stephen. J.; & Gillen, Dennis. J. (1987). Are the Classical Management Functions Useful in Describing Managerial Work?. The Academy of Management Review, 12(1), 28-87.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.